

بررسی و حل مشکلات روابط اجتماعی دانش آموزان در دوران پسا کرونا

امیرحسین جاویدنیا^۱

^۱ کارشناسی، آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان

اداره آموزش و پرورش شهرستان خوی، آموزشگاه بنایی نژاد

amirhossien1998jvn@gmail.com

۰۹۱۴۵۵۱۱۳۰۳

چکیده:

پژوهش حاضر با هدف بررسی مشکلات روابط اجتماعی دانش آموزان، در دوران پسا کرونا انجام گرفته است. روش پژوهش حاضر روایت پژوهی تجارب معلم با رویکرد زیست‌نگارانه می‌باشد. با توجه به روش پژوهش، جامعه و نمونه پژوهش را داستان‌های زندگی راوی تشکیل می‌دهد. ابزار گردآوری داده‌ها در این تحقیق روایت‌های محقق از دوران اشتغال به کار خود بوده است. در فرایند تحلیل از روش‌های تحلیل روایت‌ها و کدگذاری استفاده شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد اصلی‌ترین دلایل مشکلات روابط اجتماعی دانش آموزان در پسا کرونا عدم آشنایی کافی والدین دانش آموزان از فضای مجازی و کمبود نظارت صحیح ایشان به هنگام استفاده دانش آموزان از آموزش مجازی، تربیت خانوادگی نادرست، درگیری بیش از حد با فضای مجازی و بازماندن از بازی با همسالان می‌باشد.

واژگان کلیدی: روابط اجتماعی، پسا کرونا، روایت پژوهی، دانش آموزان.

مقدمه

کووید-۱۹ یک بحران بهداشتی همه‌گیری بود که سراسر جهان را تحت تاثیر قرار داد و منجر به اختلال در زندگی روزمره گردید. اقدامات گوناگونی از سوی کشورها به منظور کنترل شیوع این بیماری صورت گرفت. بدین منظور تمامی مدارس و دانشگاه‌ها تعطیل اعلام شد که این امر کل نظام آموزشی را مختل نمود (تاکر، ۲۰۲۰).

یکی از مهم‌ترین سیاست‌های دولت به منظور مقابله با این بحران، همچون سایر کشورها اجرای طرح فاصله‌گذاری اجتماعی بود که موجب شد فعالیت‌های آموزشی از راه دور انجام پذیرد. آموزش و پرورش در راستای استمرار فعالیت‌های یادگیری برای دانش آموزان، ابتدا آموزش‌های مکمل را از طریق شبکه آموزش آغاز کرد تا آموزش در کشور تعطیل نباشد اما تدریس و ارزشیابی در این روش بسیار ناکارآمد بود (عباسی و همکاران، ۲۰۲۰). در همین راستا، از معلمان خواسته شد همسو با آموزش‌های تلویزیونی، آموزش را در پیام‌رسان‌های داخلی و به صورت از راه دور پیگیری نمایند که همین امر منجر به پیامدهای گوناگونی گردید.

در رابطه با دانش آموزان این پیامدها را می‌توان به دو دسته پیامدهای مثبت و منفی تقسیم نمود. از جمله نتایج مثبت آموزش غیرحضوری، دسترسی آسان‌تر و بیشتر به دوره‌های آموزشی گوناگون و انعطاف پذیری بالاتر نسبت به آموزش‌های حضوری ذکر شده است (مورفی^۲ و همکاران، ۲۰۱۹). از نتایج مثبت دیگر آن می‌توان به افزایش مسئولیت‌پذیری یادگیرندگان نسبت به یادگیری خود اشاره کرد (زایا پراگاسارازان، ۲۰۲۰).

1. Takar

2. Murfy

3. Zayapragassarazan

تعطیلی مدارس و در پی آن آموزش‌های غیرحضوری، نتایج منفی نیز بر دانش‌آموزان داشته است. مطالعات انجام گرفته حاکی از بالاتر بودن نرخ ترک تحصیل در آموزش غیرحضوری نسبت به آموزش حضوری می‌باشد (علی و لیدز، ۲۰۰۹). هرچند ترک تحصیل دانش‌آموزان به عوامل متعددی وابسته است اما عدم انگیزه به عنوان مهم‌ترین علت آن معرفی شده است (لوسی، ۲۰۱۸). از عوامل دیگری همچون انزوای اجتماعی (اینگرام و همکاران، ۲۰۲۱)، کاهش خودکارآمدی (اوکان، ۲۰۲۱)، تغییر در حمایت همسالان (مولینر و آلگره، ۲۰۲۲)، افزایش اضطراب، کاهش روابط اجتماعی (اولجک و همکاران، ۲۰۲۲) افزایش مشکلات رفتاری، مشکلات مربوط به خودتنظیمی، مشکلات مربوط به سازگاری و راهبردهای مقابله‌ای، تجربه بدرفتاری و آزار هیجانی، افزایش شدت اختلال‌های روانی، افسردگی و استرس پس از آسیب (چوبداری و همکاران، ۱۳۹۹) به عنوان عوامل موثر در ترک تحصیل دانش‌آموزان یاد می‌شود.

اهمیت روابط اجتماعی برکسی پوشیده نیست. روابط اجتماعی ارتباط بین دو نفر و بیشتر یا بین چند گروه را بیان می‌کند. این روابط می‌توانند به صورت تفاهم، همکاری و دوستی باشد و یا به صورت تضاد و کشمکش و بی‌تفاوتی و همزیستی باشد. انسان به واسطه عضویت در جامعه ناگزیر از برقراری رابطه با سایر هم‌نوعان و محیط اطراف برای رفع نیازهای خود است (مهدی‌زاده، ۲۰۱۳).

از جمله مهم‌ترین عوامل موفقیت در دنیای امروز، برخورداری از سطح بالای روابط اجتماعی است. انسان از همان ابتدای تولد به عنوان یک موجود اجتماعی، گرایش‌های اجتماعی از خود نشان می‌دهد. نیاز به کسب امنیت و حمایت، نشانه‌ای از نیازمندی فرد به عوامل بیرونی و برقراری رابطه با این عوامل است. لبخند اجتماعی نوزادان که در ماه‌های ابتدایی پس از تولد مشاهده می‌شود به عنوان اولین ارتباطات کودک با محیط اجتماعی خویش محسوب می‌شود (وِبر، ۱۹۷۸).

عملکرد اجتماعی‌ل‌در کودکان از اهمیت بالاتری نسبت به بزرگسالان برخوردار است، چرا که شکل‌گیری مهارت‌های اجتماعی فرد در دوران کودکی پایه‌گذاری می‌شود. در نتیجه، پرورش مهارت‌های اجتماعی در دوران کودکی ضروری به نظر می‌رسد و در صورت به تعویق انداختن آن به دوره بزرگسالی تغییر آن بسیار دشوار خواهد بود (دنهام و همکاران، ۱۹۹۱).

با این وجود، عملکرد اجتماعی بالا، به تنهایی تضمین‌کننده سطح مطلوبی از سلامت روان نخواهد بود. عامل دیگری تحت عنوان عملکرد رفتاری نیز برای رسیدن به سطح بالای سلامت روان و افزایش سطح موفقیت به منظور دستیابی به اهداف زندگی تاثیرگذار است. عملکرد رفتاری به عکس العمل‌های کودک در موقعیت‌های مختلف فردی، اجتماعی، مدرسه و خانوادگی گفته می‌شود که تحت عنوان کلی عملکردهای هیجانی، شناختی و رفتاری شناخته می‌شود و در صورتی که کودک در این موارد دچار مشکل شود، ممکن است نتواند به موفقیت‌های تحصیلی و اجتماعی خوبی دست پیدا کند (آکنباخ و رافلی، ۲۰۰۰).

مشکلات رفتاری‌ل‌به وضعیتی اطلاق می‌شود که پاسخ‌های هیجانی، شناختی و رفتاری دانش‌آموز در مدرسه با هنجارهای سنی و اجتماعی فرد تفاوت داشته باشد. این مشکلات می‌توانند بر عملکرد تحصیلی، اجتماعی و سازگاری فرد با محیط تأثیر منفی بگذارند (آکنباخ و همکاران، ۱۹۸۷). بیشتر کودکانی که مشکلات رفتاری دارند، به جهت هیجانات منفی خود، با سایرین بدرفتاری می‌کنند به

1. Lucey
  2. Ingram
  3. Okan
  4. Moliner & Alegre
  5. Olcek
  6. Weber
  7. Social performance
  8. Denham
  9. Behavioral performance
1 . Achenbach & Ruffle	0
1 . Behavioral problems	1

گونه‌ای که از طرف دوستان و معلمان خود طرد می‌شوند و به دنبال آن فرصت‌های آموزشی و رشد تربیتی آن‌ها کاهش می‌یابد (اکنور^۱ و همکاران، ۲۰۱۱). علاوه بر این، طرد شدن اجتماعی این کودکان باعث می‌شود آن‌ها در معرض رفتارهای ضداجتماعی و بزهکاری قرار بگیرند و معمولاً با افرادی دوست شوند که آن‌ها نیز عملکرد رفتاری خوبی ندارند و تحت تأثیر گروه‌های اجتماعی نامناسب، به سمت رفتارهای پرخطر بروند (گاردنر^۲ و همکاران، ۲۰۱۱). برخلاف مورد قبل، عملکرد مناسب کودک می‌تواند منجر به پذیرش بیشتر کودک در گروه‌های اجتماعی و مدرسه شود و موفقیت تحصیلی و اجتماعی بیشتری به همراه داشته باشد (شیلدز^۳ و همکاران، ۱۹۹۴).

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر رویکرد جزو تحقیقات کیفی و از لحاظ روش مبتنی بر مطالعات روایت پژوهی می‌باشد که به شیوه مطالعه زیست‌نگاری انجام گرفته است. روایت پژوهی دارای شیوه‌های متنوعی از جمله؛ زیست‌نگاری، تاریخ زندگی^۴ و تاریخ شفاهی^۵ می‌باشد. در مطالعه روایت پژوهی کانون توجه داستان‌های نقل شده توسط افراد است (کرسول، ۱۳۹۶). این روش برای به تصویر کشیدن داستان‌ها یا تجارب زندگی یک نفر یا تعداد معدودی از افراد مناسب است.

روایت، دروازه ورود فرد به جهان است و تجربه‌های افراد را در جهان تفسیر می‌کند و به آن معنی می‌بخشد. پژوهش‌روایی، مطالعه تجربه در قالب روایت است و در درجه اول اندیشه ما درباره جهان را نشان می‌دهد. کلاندینین و کانلی براساس نظریه دیویی درباره تجربه، پژوهش‌روایی را این‌گونه تعریف می‌کنند: روش فهم تجربه، متضمن همکاری بین محقق و مشارکت‌کنندگان در تحقیق است. این مشارکت در طی زمان و در یک مکان یا مکان‌های مختلف و در تعامل اجتماعی با محیط صورت می‌گیرد. محقق در محیط تجربه و میان آن وارد می‌شود و با همان روحیه جلو می‌رود و مانند راوی، زندگی مجدد می‌کند و قصه او را بازگویی می‌کند. حکایت تجربه‌هایی که زندگی مردم را به لحاظ فردی و اجتماعی می‌سازد (کلاندینین و کانلی، ۲۰۰۰).

به طور کلی روش‌های مختلفی برای تحلیل داده‌های کیفی وجود دارد. ولی جمع‌آوری داده‌ها، کدگذاری و گروه‌بندی داده‌ها در طبقات معنی‌دار و تحلیل و تفسیر داده‌ها، در اغلب مطالعات کیفی مورد استفاده قرار می‌گیرد (کرمی و همکاران، ۱۳۹۶). در تحلیل روایت پژوهانه، پژوهشگر توصیفات رویدادها یا اتفاقات را گردآوری می‌کند و آن‌ها را با استفاده از یک پیرنگ به صورت یک داستان ارائه می‌دهد (طلوعی و خالق پناه، ۱۳۸۷). در واقع پژوهش‌روایی به فرآیند جمع‌آوری اطلاعات از راه داستان‌سرایی اطلاق می‌شود و پژوهشگر از این رویکرد بهره می‌گیرد تا روایتی از تجربه را به تصویر بکشد. بنابراین پژوهش‌روایی به منزله مطالعه روش‌هایی است که بشر جهان را تجربه می‌کند (شعبانی و رکی، ۱۳۸۵).

گردآوری داده‌ها (روایات)

این روایت را یکی از همکارانمان که آموزگار پایه ششم ابتدایی می‌باشد، روایت می‌کند. فرزند، دانش آموز بازیگوشی است که اکثر مواقع او را در مقابل در کلاس می‌بینیم، که اجازه ورود به کلاس را ندارد. از آموزگارش علت را جویا می‌شوم. ایشان می‌فرمایند: فرزند، شلوغ‌ترین دانش آموز کلاس ۳۲ نفری من هست. هر وقت سر کلاس حاضر می‌شود، دوستانش

1. O'Connor
2. Gardner
3. Shields
4. Biography
5. Life history
6. Oral history

را اذیت می‌کند. آخرین باری که به او اجازه دادم وارد کلاس شود و سرچایش بنشیند، به محض اینکه سرم را به سمت تخته سیاه برگرداندم تا مطلبی روی آن بنویسم، کیفش را برداشت و به سر دانش‌آموزی که در جلوی او نشسته بود، کوبید. ایشان ادامه می‌دهد: هر زمان به فرزند اجازه دادم تا در سرکلاس حاضر شود، بازیگوشی‌های خطرناکی انجام می‌دهد که می‌ترسم به دوستانش آسیب برساند.

از ایشان درخواست کردم در مورد بازیگوشی‌های خطرناک فرزند بیشتر توضیح بدهند: به عنوان مثال زمانی که حواسم پرت می‌شود و مشغول صحبت با یکی از دانش‌آموزان می‌شوم یا برای تدریس مطلبی به سمت تخته سیاه برمیگردم، فرزند با هر وسیله‌ای که در اطراف خود دارد سایر دانش‌آموزان را اذیت می‌کند، گاه با خودکار یا مداد، گاه با کیف و کتابش. گاهی هم بدون این که اجازه بگیرد از زیر میز می‌خزد و با سرعت بسیار زیاد به بیرون از کلاس فرار می‌کند.

در مورد اقداماتی که ایشان برای کنترل رفتارهای فرزند انجام داده‌اند، می‌پرسم: کلاس ما ۳۲ نفر دانش‌آموز دارد که تقریباً همه آن‌ها از رفتارهای فرزند شاکی هستند. در ابتدا مانند اکثر معلمان، پس از به صدا درآمدن زنگ تفریح فرزند را در کلاس نگه داشتم تا به تنهایی با او صحبت کنم. نصیحت‌هایی کردم و از او قول‌هایی گرفتم تا رفتارش تکرار نشود. اما نه تنها رفتارهای قبلی او اصلاً تغییری نکرد بلکه هر بار بیشتر از دفعه قبل پرورتر و بی‌ادب‌تر می‌شد. پس از آن مجبور شدم از آقای معاون درخواست کنم به پدرش زنگ بزند و از پدرش بخواهد به مدرسه بیاید تا در مورد این مشکل با او صحبت کنم و با مشورت همدیگر بتوانیم به یک راه حل مناسب در مورد فرزند برسیم. وقتی پدر فرزند آمد و شروع به صحبت با او کردم متوجه شدم که پدر دلسوز و مهربانی است که به عنوان نقاش در ساختمان‌های مختلف کار می‌کند. پدرش به خاطر شغلش از صبح تا عصر سرکار است و پس از اینکه به منزل می‌رسد از فرط خستگی نمی‌تواند برای فرزندانش وقت بگذارد و درواقع بیشتر تربیت فرزندانش را مادر برعهده دارد. فرزند فرزند چهارم این خانواده است که سه خواهر دارد و فرزند تنها پسر خانواده است.

وقتی پدرش این حرف را زد این فکر به ذهنم خطور کرد که به احتمال فراوان، خانواده به تنها پسرشان بیش از حد توجه کرده‌اند و به اصطلاح او را نازپرورده کرده‌اند. وقتی این حدس را با پدرش در میان گذاشتم، او هم تایید کرد و گفت "همواره من و مادرش سعی کرده‌ایم تمامی خواسته‌های فرزند را برآورده کنیم". پس از آنکه پدر فرزند گله‌های من را شنید، افزود "ما هم در خانه از رفتارهای فرزند ناراحتیم. اوقاتی که من در منزل حضور دارم، به خاطر ترسی که از من دارم، کمتر بازیگوشی می‌کند اما در طول روز که بیرون از خانه‌ام، همواره مادر و خواهرش را اذیت می‌کند".

پس از آنکه با پدر فرزند در مورد وضعیت نابسامانش گفت‌وگو کردیم از او خواستم تا راه حلی برایم پیشنهاد دهد به امید آنکه بتوانم با توصیه او مقدار هر چند اندکی از شیطنت‌های فرزند بکاهم. راه حل پدرش استفاده از تنبیه بدنی بود! به من گفت "فرزند را فقط با کتک می‌توان آدم کرد. در خانه هم به این خاطر از من حرف شنوی دارد که اگر شیطنتی کرد بلافاصله کتکش می‌زنم. آقای معلم فرزند اگر کتک نخورد آرام نمی‌شود. هر وقت شما یا دوستانش را اذیت کرد، کتکش بزنید." البته من از این حرف پدر فرزند زیاد تعجب نکردم، چراکه در این روستا اکثر خانواده‌ها برای کنترل رفتار فرزندانشان در منزل به تنبیه بدنی متوسل می‌شوند.

از آموزگار می‌پرسم آیا شما هم از تنبیه بدنی استفاده کردید؟ در صورت استفاده آیا اثر هم داشت؟

پاسخ می‌دهد: من هم به خاطر توصیه‌های والدین دانش‌آموزان و مسئولان مدرسه برای کنترل رفتارهای آسیب‌زننده‌ی فرزند، به عنوان آخرین راه‌چاره از تنبیه بدنی استفاده کردم. در ابتدای کار باعث شد کمی فرزند آرام‌تر شود اما پس از چند روز همان آش بود و همان کاسه. مثل این که پس از تکرار و استفاده متعدد از آن، دانش‌آموز به آن عادت می‌کند و این راهکار برای طولانی مدت به هیچ وجه کارساز نبود.

زمانی که آموزگار فرزند در این باره صحبت می‌کند، لحن صدا و حالت چهره‌اش در فرم همیشگی خود قرار ندارد، گویی خود را سرزنش می‌کند که چگونه نتوانسته است با یک نوجوان که احتمالاً هم و سن سال فرزند خودش است، ارتباط موثری برقرار کند و بتواند بر رفتارش مسلط شود. به نظرم می‌آید احتمالاً در طول سالیانتمادی خدمتش در آموزش و پرورش مشکلی این چنین نداشته است. در این باره سوال می‌کنم.

ادامه می‌دهد: من در طول سابقه ۱۹ ساله خودم که همواره به عنوان آموزگار ابتدایی مشغول خدمت بوده‌ام، با دانش‌آموزی در این حد شلوغ، بازیگوش و بی‌انضباط مواجه نبوده‌ام.

۳- یافته‌ها (تجزیه و تحلیل داده‌ها، جدول کدگذاری (کدهای اولیه، مقوله‌ها/ مفاهیم، مضامین)

تحلیل و تفسیر داده‌ها (کدگذاری)

کدگذاری اولیه:

شماره	کدهای اولیه	نشانه‌های معنایی
۱	تنبیه دانش‌آموز	فرزاد، دانش‌آموز بازیگوشی است که اکثر مواقع او را در مقابل در کلاس می‌بینم، که اجازه ورود به کلاس را ندارد.
۲	شلوغی دانش‌آموز	فرزاد، شلوغ‌ترین دانش‌آموز کلاس ۳۲ نفری من هست.
۳	رفتار اذیت‌کننده دانش‌آموز	هر وقت سر کلاس حاضر می‌شود، دوستانش را اذیت می‌کند.
۴	بدرفتاری با دوستان	کیفش را برداشت و به سر دانش‌آموزی که در جلوی او نشسته بود، کوبید.
۵	نگرانی معلم از رفتارهای خطرناک دانش‌آموز	هر زمان به فرزاد اجازه دادم تا در سر کلاس حاضر شود، بازیگوشی‌های خطرناکی انجام می‌دهد که می‌ترسم به دوستانش آسیب برساند.
۶	رفتارهای خطرناک دانش‌آموز	فرزاد با هر وسیله‌ای که در اطراف خود دارد سایر دانش‌آموزان را اذیت می‌کند گاه با خودکار یا مداد، گاه با کیف و کتابش.
۷	بی‌انضباطی دانش‌آموز	گاهی هم بدون این‌که اجازه بگیرد از زیر میز می‌خزد و با سرعت بسیار زیاد به بیرون از کلاس فرار می‌کند.
۸	ناراحتی سایر دانش‌آموزان از رفتار فرزاد	کلاس ما ۳۲ نفر دانش‌آموز دارد که تقریباً همه آن‌ها از رفتارهای فرزاد شاکی هستند.
۹	برقراری ارتباط با دانش‌آموز توسط معلم	در ابتدا مانند اکثر معلمان، پس از به صدا درآمدن زنگ تفریح فرزاد را در کلاس نگه داشتم تا به تنهایی با او صحبت کنم.
۱۰	استفاده معلم از نصیحت و تذکر کلامی به عنوان نخستین راهکار	نصیحت‌هایی کردم و از او قول‌هایی گرفتم تا رفتارش تکرار نشود.
۱۱	موثر نبودن روش معلم	اما نه تنها رفتارهای قبلی او اصلاً تغییری نکرد.

بیشتر از دفعه قبل پررو تر و بی ادب تر می شد.	لجبازی دانش آموز	۱۲
مجبور شدم از آقای معاون درخواست کنم به پدرش زنگ بزنم و از پدرش بخواهم به مدرسه بیاید تا در مورد این مشکل با او صحبت کنم.	مشورت با اولیای دانش آموز به عنوان دومین راهکار	۱۳
با مشورت همدیگر بتوانیم به یک راه حل مناسب در مورد فرزند برسیم.	مشورت با اولیای دانش آموز	۱۴
پدرش به خاطر شغلش از صبح تا عصر سرکار است و پس از اینکه به منزل می رسد از فرط خستگی نمی تواند برای فرزندانش وقت بگذارد.	کمبود نقش پدر در تربیت فرزندان	۱۵
درواقع بیشتر تربیت فرزندان خانواده را مادر برعهده دارد.	مادر، مسئول اصلی تربیت فرزندان	۱۶
فرزند چهارم این خانواده است که سه خواهر دارد و فرزند تنها پسر خانواده است.	شرایط خانوادگی دانش آموز	۱۷
این فکر به ذهنم خطور کرد که به احتمال فراوان خانواده به تنها پسر خانواده بیش از حد توجه کرده اند و به اصطلاح او را نازپرورده کرده اند.	حدس معلم در مورد نازپرورده بودن دانش آموز	۱۸
همواره من و مادرش سعی کرده ایم تمامی خواسته های فرزند را برآورده کنیم.	تربیت نادرست فرزند و نازپرورده بار آوردن او	۱۹
ما هم در خانه از رفتارهای فرزند ناراحتیم.	ناراحتی اعضای خانواده از رفتار فرزند خود	۲۰
اوقاتی که من در منزل حضور دارم، به خاطر ترسی که از من دارم، کمتر بازیگوشی می کند.	ترس از پدر	۲۱
اما در طول روز که بیرون از خانه ام، همواره مادر و خواهرش را اذیت می کند.	اذیت کردن اعضای خانواده	۲۲
پس از آنکه با پدر فرزند در مورد وضعیت نابسامانش گفت و گو کردیم از او خواستیم تا راه حلی برایم پیشنهاد دهد.	مشورت معلم با اولیای دانش آموز	۲۳
راه حل پدرش استفاده از تنبیه بدنی بود.	راهکار پدر دانش آموز به منظور کنترل رفتار فرزندش	۲۴
فرزند را فقط با کتک می توان آدم کرد. در خانه هم به این خاطر از من حرف شنوی دارد که اگر شیطنتی کرد بلافاصله کتکش می زنم. آقای معلم فرزند اگر کتک نخورد آرام نمی شود. هر وقت شما یا دوستانش را اذیت کرد، کتکش بزنید.	تاکید پدر بر موثر بودن تنبیه بدنی	۲۵

۲۶	فراگیر بودن تنبیه بدنی در کل روستا	البته من از این حرف پدر فرزند زیاد تعجب نکردم، چراکه در این روستا اکثر خانواده‌ها برای کنترل رفتار فرزندانشان در منزل به تنبیه بدنی متوسل می‌شوند.
۲۷	استفاده از تنبیه بدنی به عنوان آخرین راهکار	من هم به خاطر توصیه‌های والدین دانش‌آموزان و مسئولان مدرسه برای کنترل رفتارهای آسیب‌زنده‌ی فرزند، به عنوان آخرین راه‌چاره از تنبیه بدنی استفاده کردم.
۲۸	موثر واقع شدن تنبیه بدنی در ابتدای کار	در ابتدای کار باعث شد کمی فرزند آرام‌تر شود.
۲۹	عدم تاثیر تنبیه بدنی	پس از چند روز همان آش بود و همان کاسه.
۳۰	عدم تاثیر طولانی مدت تنبیه بدنی	این راهکار برای طولانی‌مدت به هیچ وجه کارساز نبود.

فهرست کدهای اولیه

- تنبیه دانش‌آموز
- شلوغی دانش‌آموز
- رفتار اذیت‌کننده دانش‌آموز
- بدرفتاری با دوستان
- نگرانی معلم از رفتارهای خطرناک دانش‌آموز
- رفتارهای خطرناک دانش‌آموز
- بی‌انضباطی دانش‌آموز
- ناراحتی سایر دانش‌آموزان از رفتار فرزند
- برقراری ارتباط با دانش‌آموز توسط معلم
- استفاده معلم از نصیحت و تذکر کلامی به عنوان نخستین راهکار
- موثر نبودن روش معلم
- لجبازی دانش‌آموز
- مشورت با اولیای دانش‌آموز به عنوان دومین راهکار
- مشورت با اولیای دانش‌آموز
- کمبود نقش پدر در تربیت فرزندان
- مادر، مسئول اصلی تربیت فرزندان
- شرایط خانوادگی دانش‌آموز
- حدس معلم در مورد نازپرورده بودن دانش‌آموز
- تربیت نادرست فرزند و نازپرورده بار آوردن او
- ناراحتی اعضای خانواده از رفتار فرزند خود

- ترس از پدر
- اذیت کردن اعضای خانواده
- مشورت معلم با اولیای دانش آموز
- راهکار پدر دانش آموز به منظور کنترل رفتار فرزندش
- تاکید پدر بر موثر بودن تنبیه بدنی
- فراگیر بودن تنبیه بدنی در کل روستا
- استفاده از تنبیه بدنی به عنوان آخرین راهکار
- موثر واقع شدن تنبیه بدنی در ابتدای کار
- عدم تاثیر تنبیه بدنی
- عدم تاثیر طولانی مدت تنبیه بدنی

مقوله بندی

مضامین	مقوله ها	کدهای اولیه
بدرفتاری دانش آموز	بد رفتاری دانش آموز با معلم	لجبازی دانش آموز
		شلوغی دانش آموز
	بدرفتاری دانش آموز با دیگر دانش آموزان	رفتار اذیت کننده دانش آموز
		بدرفتاری با دوستان
	بدرفتاری دانش آموز با اعضای خانواده	ناراحتی اعضای خانواده از رفتار فرزند خود
		اذیت کردن اعضای خانواده

استفاده معلم از نصیحت و تذکر کلامی به عنوان نخستین راهکار	راهکار معلم برای کنترل دانش آموز	راهکارهای معلم و والدین
موثر نبودن روش معلم مشورت با اولیای دانش آموز به عنوان دومین راهکار		
راهکار پدر دانش آموز به منظور کنترل رفتار فرزندش	راهکار والدین برای کنترل دانش آموز	
استفاده از تنبیه بدنی به عنوان آخرین راهکار		
تاکید پدر بر موثر بودن تنبیه بدنی		
موثر واقع شدن تنبیه بدنی در ابتدای کار	اثرگذاری زودهنگام تنبیه بدنی	تأثیر تنبیه بدنی
عدم تأثیر تنبیه بدنی	عدم تأثیر طولانی مدت	
عدم تأثیر طولانی مدت تنبیه بدنی		
نگرانی معلم از رفتارهای خطرناک دانش آموز	احساس نگرانی و مسئولیت معلم	احساس نگرانی اطرافیان دانش آموز
ناراحتی اعضای خانواده از رفتار فرزند خود	احساس نگرانی والدین	
ناراحتی سایر دانش آموزان از رفتار فرزاد	احساس ناراحتی سایر دانش آموزان	

کمبود نقش پدر در تربیت فرزندان	نقش اصلی مادر در تربیت فرزند	نقش تربیت خانوادگی
مادر، مسئول اصلی تربیت فرزندان		
حدس معلم در مورد نازپرورده بودن دانش آموز	نازپرورده بار آوردن فرزند	
تربیت نادرست فرزند و نازپرورده بار آوردن او		

بحث و نتیجه گیری:

با شیوع ویروس کرونا و به دنبال آن تعطیلی مراکز آموزشی، دست‌اندرکاران نظام آموزشی خود را موظف دیدند تا به خاطر حفظ سلامتی دانش‌آموزان، معلمان و در کل جامعه‌ی انسانی، جهت کاهش شیوع ویروس کرونا، با استفاده از نرم‌افزارها و ابزارهای مختلف جریان آموزش را از طریق فضای مجازی دنبال کنند. اما به دلیل مناسب نبودن زیرساخت‌ها و امکانات با چالش‌های متعددی مواجه شدند.

اگرچه آموزش مجازی و استفاده از رسانه‌های مدرنی همچون اینترنت فرصت بسیار خوبی را ایجاد کرد، اما به دلیل عدم آمادگی لازم جهت آموزش مجازی، کلیه ذینفعان مشکلات متعددی را تجربه کردند. بدون داشتن یک برنامه راهبردی مشخص و معین، هدف و جهت مشخصی نخواهیم داشت و به احتمال فراوان در همان نقطه اولیه درجا خواهیم زد. نظام تعلیم و تربیت در شرایط کرونا و پساکرونا نیز از این قاعده مستثنا نبوده و در صورت نبود یک برنامه معین و آینده‌نگارانه، در پیشبرد اهداف خود موفق نخواهد بود.

همسو با نتایج تحقیق حاضر ابوالمعالی الحسینی (۲۰۲۰) نشان دادند که دانش‌آموزان در دوران کرونا با مشکلات روانشناختی زیادی روبرو شده‌اند. علاوه بر آن با توجه به کم تحرکی دانش‌آموزان و معلمان به احتمال فراوان مشکلات و بیماری‌های جسمانی نیز گریبان گیر آنان خواهد شد، که این مشکلات جسمانی علاوه بر درگیر نمودن بدن ایشان، در وهله بعد مشکلات روانشناختی را نیز تشدید خواهند کرد.

چالش دیگری که آموزش‌های مجازی کرونا سبب پدید آمدن آن شد ترویج ارزش‌های غیراخلاقی و یا بروز آسیب‌های خانوادگی و اجتماعی می‌باشد. در این راستا دسترسی بدون برنامه دانش‌آموزان به فضای مجازی باعث اعتیاد به آن شده است و روز به روز انتشار محتوای مستهجن، و اطلاعات نادرست افزایش یافته است. همچنین استفاده بیش از اندازه دانش‌آموزان از فضای مجازی و درگیر شدن با آن موجب شده است از یادگیری و بازی با همسالان خود بازمانند که این امر موجب کاهش روابط اجتماعی و بین فردی دانش‌آموزان

شده و سبب ایجاد مشکلات فراوانی از جمله کاهش کارگروهی و روابط عاطفی خواهد شد. از سویی دیگر به دلیل عدم آمادگی خانواده‌ها برای آموزش مجازی برخوردهای نامتعارف والدین با دانش‌آموزان بیشتر شده است دعوا و تنبیهات بدنی بچه‌ها در خانواده‌ها افزایش یافته و برخی خانواده‌ها از ادامه تحصیل فرزندانشان سرخورده شده‌اند.

از طرفی دیگر معلمان نیز چون قبلا در مورد شیوه آموزش مجازی دوره‌های مشخص و مفیدی را سپری نکرده‌اند لذا آنان نیز با فرسودگی شغلی مواجه شده‌اند. شواهد به دست آمده از بررسی تحقیقات مختلف نیز یافته‌های پژوهش حاضر را تایید می‌نماید (محمدی و همکاران، ۲۰۲۰؛ رضاعی، ۲۰۲۰).

پژوهش حاضر با هدف روایت پژوهی تجربه یک معلم جهت شناسایی مشکلات اجتماعی دانش‌آموزان انجام گرفته است. پژوهشگر سعی داشت وضعیت اجتماعی دانش‌آموزان را در شرایط پساکروناوی مورد بررسی قرار دهد. همچنین تلاش بر این بود چالش‌های یک معلم در جهت اصلاح مشکلات اجتماعی دانش‌آموزان بررسی نموده و از تجربه‌ها و راهکارهای ایشان استفاده کنیم.

منابع فارسی

ابوالعالی الحسینی. (۲۰۲۰). پیامدهای روان‌شناختی و آموزشی بیماری کرونا در دانش‌آموزان و راهکارهای مقابله با آنها. *فصلنامه روان‌شناسی تربیتی*, ۱۶(۵۵), ۱۵۷-۱۹۳.

چوپرداری، عسگر، نیک‌خو، فاطمه و فولادی، فاطمه. (۱۳۹۹). پیامدهای روان‌شناختی کرونا ویروس جدید (کووید ۱۹) در کودکان: مطالعه مروری نظام‌مند. *فصلنامه روان‌شناسی تربیتی*, ۱۶(۵۵), 55-68.

شعبانی ورکی، بختیار (۱۳۸۵). منطق پژوهش در علوم تربیتی و اجتماعی: جهت‌گیری نوین، مشهد: انتشارات به شهر.

عباسی، حجازی، حکیم زاده و رضوان. (۲۰۲۰). تجربه زیسته معلمان دوره ابتدایی از فرصت‌ها و چالش‌های تدریس در شبکه آموزشی دانش‌آموزان (شاد): یک مطالعه پدیدارشناسی. *تدریس پژوهی*, ۸(۳), ۱-۲۴.

کرسول، جان (۱۳۹۶). پویای کیفی و طرح پژوهش انتخاب از میان پنج رویکرد (روایت پژوهی، پدیدارشناسی، نظریه داده بنیاد، قوم‌نگاری و مطالعه موردی)، ترجمه حسن دانایی فرد و حسین کاظمی، تهران: صفار.

کرمی، زهره؛ سراجی، فرهاد و معروفی، یحیی (۱۳۹۱). برنامه درسی روایت پژوهی و توسعه حرفه‌ای دانشجویان دانشگاه فرهنگیان: طراحی الگوی برنامه درسی، دو فصلنامه نظریه و عمل در برنامه درسی، ۵(۹), ۶۹-۱۰۴.

طلوعی، وحید و خالق پناه، کمال (۱۳۸۷). روایت شناسی و تحلیل روایت، مجله خوانش، ۵۲، ۱۴-۴۵.

محمدی، کشاورزی، ناصری جهرمی، ناصری جهرمی، راحیل، حسامپور، ابراهیمی. (۲۰۲۰). واکاوی تجارب والدین دانش‌آموزان دوره اول ابتدایی از چالش‌های آموزش مجازی با شبکه‌های اجتماعی در زمان شیوع ویروس کرونا. *نشریه پژوهش‌های تربیتی*, ۷(۴۰), ۷۴-۱۰۱.

منابع لاتین

- Achenbach, T. M., McConaughy, S. H., & Howell, C. T. (1987). Child/adolescent behavioral and emotional problems: implications of cross-informant correlations for situational specificity. *Psychological bulletin*, 101(2), 213.
- Achenbach, T. M., & Ruffle, T. M. (2000). The Child Behavior Checklist and related forms for assessing behavioral/emotional problems and competencies. *Pediatrics in review*, 21(8), 265-271.
- Ali, R., & Leeds, E. M. (2009). The impact of face-to-face orientation on online retention: A pilot study. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 12(4).
- Clandinin, D. J., & Connelly, F. M. (2000). *Narrative inquiry: Experience and story in qualitative research*. Sun Francisco: Jossey-Bass. CA
- Denham SA, Zahn-Waxler C, Cummings EM, Iannotti RJ. (1991). Social competence in young children's peer relations: Patterns of development and change. *Child Psychiatry and Human Development*; 22(1): 29-44.
- Gardner, M., Roth, J., & Brooks-Gunn, J. (2011). Sports participation and juvenile delinquency: the role of the peer context among adolescent boys and girls with varied histories of problem behavior.
- Ingram, J., Hand, C. J., & Maciejewski, G. (2021). Social isolation during COVID-19 lockdown impairs cognitive function. *Applied Cognitive Psychology*, 35(4), 935-947.
- Lucey, K. (2018). *The effect of motivation on student persistence in online higher education: A phenomenological study of how adult learners experience motivation in a web-based distance learning environment* (Doctoral dissertation, Duquesne University).
- Mahdizadeh T. (2013). *Mutual influence of communication and social psychology Mashhad: Imam Reza International University Press*. Pp. 34-59. (In Persian).
- Moliner, L., & Alegre, F. (2022). COVID-19 restrictions and its influence on students' mathematics achievement in Spain. *Education Sciences*, 12(2), 105.
- Murphy, A., Malenczak, D., & Ghajar, M. (2019). Identifying challenges and benefits of online education for students with a psychiatric disability. *Journal of Postsecondary Education and Disability*, 32(4), 395-409.
- O'Connor, E. E., Dearing, E., & Collins, B. A. (2011). Teacher-child relationship and behavior problem trajectories in elementary school. *American Educational Research Journal*, 48(1), 120-162.
- Okan, N. (2021). Investigating the moderator effect of fear of COVID-19 in the relation between communication anxiety and self-efficacy. *Educational Process: International Journal*.
- Olcek, G., Çelik, İ., & Basoglu, Y. (2022). The impact of the COVID-19 pandemic on audiology students in Turkey: E-learning, knowledge of teleaudiology, psychological and social status and personal development. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 23(1), 19-42.
- Rezaei, A. (2020). Student learning evaluation during the Corona: Challenges and Strategies. *Educational Psychology*, 16(55), 179-214.
- Shields, A. M., Cicchetti, D., & Ryan, R. M. (1994). The development of emotional and behavioral self-regulation and social competence among maltreated school-age children. *Development and psychopathology*, 6(1), 57-75.

Tarkar, P. (2020). Impact of COVID-19 pandemic on education system. *International Journal of Advanced Science and Technology*, 29(9), 3812-3814.

Weber DK. (1978). *Economy and society*. Translated by: Manouchehri A, Torabinehad M, Eamdzadeh M. (1995). Teharn: Samt. Pp. 98-115. (In Persian).

Zayapragassarazan, Z. (2020). COVID-19: Strategies for online engagement of remote learners. *F1000Research*, 9(246), 246.